

RIO+20 LANGS DE MEETLAT

*M*aar liefst 50.000 deelnemers namen in juni deel aan Rio+20. Deze grote VN-top was een vervolg op de conferentie over milieu en ontwikkeling die in 1992 in Rio de Janeiro plaatsvond. Opvallende resultaten van de top twintig jaar geleden waren de vaststelling van de Rio-principes en Agenda 21 en bovendien het sluiten van verdragen over klimaatverandering, biodiversiteit en verwoestijning. Wat is de oogst van 2012?

Van 20 tot 22 juni 2012 vond in Rio de Janeiro de 'UN Conference on Sustainable Development' oftewel de 'Rio+20 conferentie' plaats. De eerste Rio-conferentie, twintig jaar geleden, was een mijlpaal voor de milieu- en ontwikkelingsagenda.

Twee decennia later, tijdens de Rio+20-conferentie, waren belangrijke doelen het hernieuwen van het politieke commitment voor duurzame ontwikkeling, de acceptatie van het begrip groene economie en het vernieuwen van het institutionele raam-

werk voor duurzame ontwikkeling. Voorafgaande aan de conferentie publiceerde het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) het rapport 'Roads from Rio+20. Pathways to achieve global sustainability goals by 2050'. Naast een analyse van de vooruitgang in de afgelopen 20 jaar, bekijkt PBL in dit rapport vooral hoe combinaties van technische maatregelen en veranderingen in consumptiepatronen kunnen bijdragen aan het realiseren van mogelijke duurzaamheidsdoelen op lange termijn. Een cruciale vraag daarbij is welke omstandigheden het implementeren van maatregelen kunnen vergroten. Dit artikel gaat in op de studieresultaten en de uitkomsten van de conferentie zelf.

Detlef van Vuuren (detlef.vanvuuren@pbl.nl) en Marcel Kok (marcel.kok@pbl.nl) zijn beiden als onderzoeker werkzaam bij het Planbureau voor de Leefomgeving.

Haalbaarheid doelen

In 1992 kwamen regeringen over de hele wereld overeen te streven naar een duurzame ontwikkeling die absolute armoede zou uitroeien en ecosystemen beschermen. Nu, 20 jaar later, moet worden geconstateerd dat deze doelen nog lang niet zijn verwezenlijkt: broeikasgasemissies nemen nog toe, biodiversiteit neemt af, 2-3 miljard mensen hebben geen toegang tot moderne energie en bijna 1 miljard mensen ontberen voldoende voedsel. Wel is er op sommige terreinen, zoals toegang tot drinkwater, progressie geboekt. Maar zonder extra inspanning zal naar verwachting ook de komende tientallen jaren onvoldoende verbetering plaatsvinden. Een cruciale vraag is daarom of de geformuleerde ambities überhaupt wel haalbaar zijn. Het PBL-rapport beantwoordt deze vraag weliswaar positief, maar enkel indien radicale veranderingen worden doorgevoerd.

Om een groeiende en steeds welvarender wereldbevolking te voeden, moet naar verwachting de voedselproductie tussen 2010 en 2050 met ongeveer 60 procent toenemen. Daar komt de toenemende vraag naar bio-energie en houtproducten nog bovenop, terwijl klimaatverandering de voedselvoorziening negatief kan beïnvloeden. Er is dan ook een groot risico dat mondiale landbouwgrond verder uitbreidt, met een negatief effect voor biodiversiteit. Toch zijn er voldoende mogelijkheden om de landbouwproductie flink te bevorderen en zodoende voedselzekerheid te verwezenlijken zonder, op termijn, een verdere afname van de biodiversiteit; het gaat dan om sterker landgebruikbeleid, veranderingen in dieet, vermindering van verspilling en snellere groei van opbrengsten. Een belangrijke vraag hierbij is of gekozen wordt voor een verweving van landbouw- en natuurfuncties, of juist voor een ontkoppeling.

Net als bij voedsel neemt ook de energieproductie in de komende vier decennia sterk toe. Om echter gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen, moet de uitstoot van broeikasgassen juist met de helft verminderen. Er zijn verschillende opties om dit te

bereiken, waaronder efficiencyverbetering, gebruik van hernieuwbare energie en opvang en opslag van CO₂.

De PBL-berekeningen laten ook zien dat er niet alleen voldoende mogelijkheden zijn om meer mensen toegang te geven tot moderne energie, maar ook dat - anders dan vaak wordt aangenomen - de consequenties voor het milieu zeer beperkt zijn. Om de langetermijndoelen te halen moet nu worden ingezet op vier beleidsprioriteiten: 1) vergroot de inspanningen om tot universele toegang tot moderne energiebronnen te komen; 2) zorg dat mondiale uitstoot van broeikasgassen rond 2020 begint te dalen; 3) introduceer gerichte instrumenten om emissies te beprizen; 4) en zorg voor voldoende financiering en hervorming van internationaal klimaatbeleid, ook voor onderzoek en ontwikkeling. De cruciale opgave is echter deze maatregelen ook werkelijk te implementeren.

Resultaten Rio+20

Gezien de formidabele duurzaamheidsopgaven die hierboven zijn beschreven, heeft in de ogen van velen Rio+20 niet opgeleverd wat nodig is om de wereld op een duurzamere koers te zetten. In dit licht kan men zich zelfs afvragen of de problemen van deze tijd niet te groot zijn voor de huidige internationale onderhandelingsystemen. Desondanks is er in Rio ook wel degelijk wat bereikt. Het uitkomstdocument van de conferentie, 'The Future We Want', biedt als spannendste resultaat de afspraak om als vervolg op de Millennium Development Goals (MDGs) een set van Sustainable Development Goals (SDGs) af te spreken: duurzaamheidsdoelen die universeel geldig moeten zijn en alle drie domeinen van duurzaamheid (economie, milieu en sociaal)

Meer weten?

Op de PBL-themasite [Roads from Rio+20](http://www.pbl.nl/en/roadsfromrio) (www.pbl.nl/en/roadsfromrio) staat zowel de samenvatting als het gehele rapport, een link naar de web-app en de documentaire 'Views from the World of Experts' – gesprekken met internationale experts uit het veld.

beslaan. De 'Roads from Rio+20'-publicatie kan hierbij zeer nuttig zijn omdat het voor energie, klimaat, biodiversiteit en voedsel al een set langetermijndoelen introduceert (zoals universele toegang tot voldoende voedsel); de in het rapport getoonde paden bieden de mogelijkheid de langetermijndoelen te vertalen naar afgeleide doelen op korte termijn (mogelijke SDGs). Zoals PBL-directeur Maarten Hajer reeds besprak in zijn kolom op de Nederlandse conferentie 'Rio aan de Maas' is er overigens nog een andere manier om naar bijeenkomsten als Rio+20 te kijken: niet als een centraal proces van onderhandelingen, maar als een wereldtentoonstelling van bestaande initiatieven. In de marge van de conferentie hebben andere vormen van besluitvorming aan kracht gewonnen: zogenaamde 'coalitions of the willing' bieden alternatieven die de officiële onderhandelingen kunnen aanvullen. In dat licht liet deze VN-top overduidelijk zien dat er bij een deel van het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties heel wat energie is om het nieuwe spoor van 'inclusieve groene groei' vorm te geven. Om die energie te laten uitgroeien tot een krachtige stroom, is een overheid nodig die groene groei voorop stelt, contraproductieve regels (met subsidies op fossiele brandstoffen als duidelijk voorbeeld) afschaft en groene innovaties beloont.

Hogere versnelling

De aanbevelingen uit 'Roads from Rio+20' geven beleidsmakers vele aanknopingspunten om de duurzaamheidsroute na Rio+20 in een hogere versnelling verder te vervolgen. Een essentieel element hierbij is een duidelijke en betrouwbare langetermijnvisie die richting duidt – maar ook aan geeft hoe dingen samenhangen. Een ander belangrijk element is het stimuleren van innovatie, mede door het betrekken van bedrijfsleven en burgers. Hiervoor moeten de regels van dagelijkse besluitvorming zodanig worden aangepast dat fundamentele veranderingen worden gestimuleerd. Een laatste element is het vergroten van de samenhang binnen de relevante besluitvorming van de overheid.